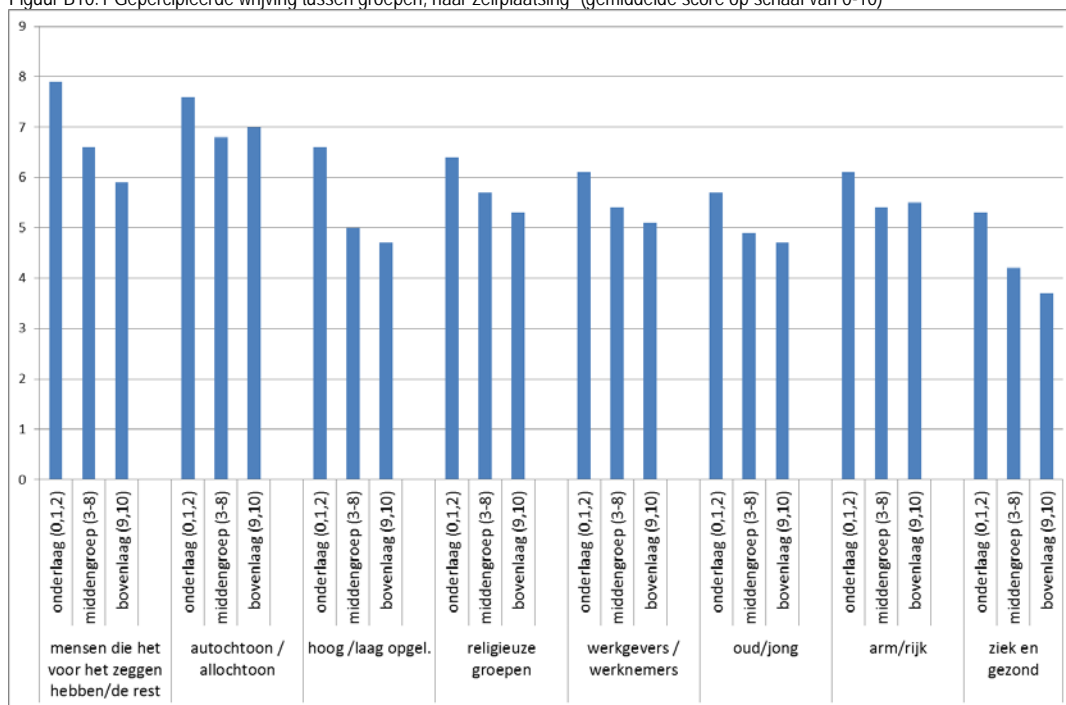

Bijlage bij hoofdstuk 10 van het SCR 2014

10.1 De mate van gepercipieerde wrijving

In hoofdstuk 10 wordt de mate van probleempceptie beschreven aan de hand van het aandeel dat veel of heel veel wrijving tussen bevolkingsgroepen ziet (figuur 10.1). Hier kijken we naar de gemiddelde score (figuur B10.1). Op één uitzondering na percipieert de bovenlaag telkens het minst wrijving en de onderlaag het meest. De uitzondering betreft de wrijving tussen autochtonen en allochtonen, waar de bovenlaag meer wrijving ziet dan de middengroep.

Figuur B10.1 Gepercipieerde wrijving tussen groepen, naar zelfplaatsing^a (gemiddelde score op schaal van 0-10)

a 'Er zijn mensen die tot de onderlaag van onze maatschappij behoren en mensen die eerder tot de bovenlaag behoren. Waar zou u zichzelf plaatsen op deze schaal?' Antwoorden op een schaal van 0 (onderlaag van de maatschappij) tot 10 (bovenlaag van de maatschappij).

Bron: SCP (VIN'14)

B10.2 Beschrijving van de meetinstrumenten

De basis voor de analyses waaruit de indeling van de Nederlandse bevolking voortvloeit zijn de onderliggende dimensies van de vier kapitaalvormen (zie ook figuur 2.4). In deze bijlage beschrijven we de metingen die we daarbij gebruiken. De metingen zijn gebaseerd op vragen uit het speciaal voor het SCR uitgevoerde onderzoek *Verschil in Nederland* (zie ook hoofdstuk 1).

Hieronder geven we per kapitaalvorm aan welke indicatoren er zijn gebruikt, welke enquêtevragen het betreft (inclusief de antwoordmogelijkheden tussen haakjes) en hoe de indexen en samengestelde indicatoren zijn geconstrueerd.

Persoonskapitaal

Bij persoonskapitaal onderscheiden we vier subdimensies.

1 fysiek kapitaal

- a. subjectieve gezondheid: 'wat vindt u, over het algemeen genomen, van uw gezondheid?' (uitstekend; zeer goed; goed; matig; slecht)
- b. beperking bij het trappenlopen: 'wordt u door uw gezondheid beperkt bij het trappenlopen?' (ja, ernstig beperkt; ja een beetje beperkt; nee)

- 2 mentaal kapitaal
 - a. zelfvertrouwen: 'ik heb veel zelfvertrouwen' (tienpuntsschaal: 1=zeer mee oneens, 10=zeer mee eens)
 - b. het beeld dat iemand van zichzelf heeft: 'ik heb een negatief beeld van mijzelf' (tienpuntsschaal: 1=zeer mee oneens, 10=zeer mee eens)
 - c. depressiviteit: 'heeft u in de afgelopen 12 maanden een periode gehad waarin u erg somber of depressief was, minstens 2 weken achter elkaar'? (Ja, nee).
- 3 esthetisch kapitaal
 - a. inschatting van het eigen uiterlijk: 'ik vind mijn uiterlijk zoals het is precies goed' (tienpuntsschaal: 1=zeer mee oneens, 10=zeer mee eens)
 - b. inschatting van wat anderen van het uiterlijk vinden: 'de meeste anderen vinden mij er goed uitzien' (tienpuntsschaal: 1=dat vindt niemand, 10=dat vindt iedereen).
Body Mass Index (BMI): op basis van zelfrapportage gewicht en lengte.

Deze acht indicatoren zijn samengevoegd tot één index voor persoonskapitaal, met behulp van niet-lineaire canonische correlatieanalyse (de Overals procedure in SPSS). De eerste dimensie van deze Overals-analyse is goed te interpreteren in termen van persoonskapitaal. De componentladingen van de opgenomen indicatoren liggen allemaal boven de 0,30 en de categoriekwantificaties lopen volgens verwachting op of af (zodat bv. een hoger cijfer bij 'anderen vinden mij er goed uitzien' positief is). De uiteindelijke canonische correlatiecoëfficiënt ligt met een waarde van 0,24 iets onder de soms gehanteerde vuistregel van 0,30 (zie Boelhouwer 2010, SPSS 1994 en SPSS 1999 voor meer toelichting bij de procedure).

Kader B10.1 Overals analyse

Eén van de voordelen van deze analysetechniek is dat gewerkt kan worden met zogeheten 'sets' van variabelen. Deze sets zijn de subdimensies van het persoonskapitaal. Nadat de index voor persoonskapitaal is berekend kunnen aan de hand daarvan de scores voor de afzonderlijke subdimensies berekend worden. Een ander voordeel is dat indicatoren van verschillend meetniveau meegenomen kunnen worden in de analyse. De oorspronkelijke waarden worden herschaald, zodanig dat de correlatie maximaal is. Door de herschaling ontstaat beter inzicht in de afstanden tussen de verschillende antwoordmogelijkheden. De oorspronkelijke waarden voor de indicator beperkingen bij het trappenlopen zijn 1; 2; en 3. Na herschaling krijgt 'ernstig beperkt met trappenlopen' een nieuwe waarde van -3,66; 'een beetje beperkt krijgt een nieuwe waarde van -1,40; en 'niet beperkt' een waarde van 0,40. Tussen de oorspronkelijke 1 en 2 zit dus een 'gat' van 2,20 en tussen de oorspronkelijke waarde 2 en 3 een gat van 1,00. Dat impliceert dat het verschil tussen 'ernstig beperkt' en 'een beetje beperkt' groter is dan tussen 'een beetje beperkt' en 'niet beperkt'.

Door de Overals-procedure worden ook de gewichten van de verschillende indicatoren bepaald: elke set (subdimensie) telt even zwaar mee, maar de indicatoren krijgen verschillende gewichten: 'Analogously to the situation in multiple regression and canonical correlation analysis, Overals focuses on the relationships between sets; any particular variable contributes to the results only inasmuch as it provides information that is independent of the other variables in the same set' (SPSS 2001a).

Economisch kapitaal

Ook bij het economisch kapitaal onderscheiden we vier subdimensies.

1. opleiding en vaardigheden: het opleidingsniveau in vier groepen
 - a. Basisschool / lagere school niet afgemaakt (speciaal onderwijs telt ook mee; Alleen basisschool / lagere school afgemaakt (speciaal onderwijs telt ook mee)
 - b. lbo, vbo, leao, lts, ambachtsschool, huishoudschool, lhno, vmbo (basisberoepsgericht, kaderberoepsgericht, gemengd) afgemaakt; mulo, ulo, mavo, vmbo (theoretische leerweg); havo jaar 3-4; vwo jaar 3-5 afgemaakt; mbo niveau 1 (duur < 2 jaar) afgemaakt
 - c. havo, mms, msvm afgemaakt; vwo, hbs, atheneum, gymnasium afgemaakt; mbo niveau 2 en 3 afgemaakt; kort mbo; leerlingwezen (duur 2-3 jaar); mbo niveau 4 afgemaakt (duur 4 jaar); mbo-plus voor havisten afgemaakt
 - d. propedeuse wo afgemaakt of ou-certificaat; korte hbo-opleiding einddiploma (2 of 3 jaar); hbo associate degree; bachelor hbo afgemaakt; bv kweekschool, mo-akte a, heao, hts, pedagogische academie, sociale academie; bachelor of kandidaats universiteit afgemaakt; hbo: master's degree, tweede fase opleidingen; post hbo-opleidingen, pre-master onderwijs voor hbo; mo-akte B (eerstegraads onderwijsbevoegdheid); wo/universiteit: master's degree, tweede fase opleidingen; ingenieur, meester, doctorandus doctoraat/geomoveerd.
2. arbeid¹
 - a. de arbeidssituatie (in zes groepen)

- i. niet werkend (nooit gewerkt; nu geen betaalde baan; niet op zoek)
 - ii. werkzoekend (nu geen betaalde baan; wél op zoek)
 - iii. pensioen (met pensioen of pre-pensioen, vut)
 - iv. student
 - v. loondienst (overheid of semi-overheid (bv. onderwijs, gezondheidszorg); commercieel bedrijf; niet op winst gerichte instelling)
 - vi. zelfstandige of freelancer.
3. Inkomen
- a. gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen (door het CBS geleverde registervariabele, in percentielen en vervolgens in 6 groepen verdeeld: 0-9;10-29; 30-49; 50-89; 90-98; 99).
4. (financiële) vermogen
- a. vrij besteedbaar vermogen (door het CBS geleverde registervariabele, in 6 groepen verdeeld: negatief vermogen; klein vermogen (0-5.000 euro); middelgroot vermogen (5.000-50.000 euro); groot vermogen (50.000-500.000 euro); zeer groot vermogen (>500.000 euro).
 - b. vermogen gerelateerd aan de woning (door het CBS geleverde registervariabele, in 5 groepen verdeeld: negatief vermogen; huurwoning; positief vermogen onderste 33%; positief vermogen middelste 33%; positief vermogen bovenste 33%).

Ook hier zijn de indicatoren samengevoegd tot één index, nu voor economisch kapitaal. Omdat het gebruiken van de dimensie-structuur hier niet nodig is (de dimensies worden immers gemeten door 1 indicator), maken we gebruik van homogeniteitsanalyse om de index voor economisch kapitaal te maken (de procedure Homals in SPSS). Homals gaat na hoeverre er samenhang is tussen categorieën van de in de analyse opgenomen variabelen (die kunnen van nominaal of ordinaal meetniveau zijn). Indien bij respondenten bepaalde variabelencategorieën vaak in combinatie voorkomen, worden zij door Homals dicht bij elkaar geplaatst. Categorieën die in combinatie juist weinig voorkomen worden zoveel mogelijk uit elkaar geplaatst (zie voor meer uitleg: van den Berg 1987). De eerste dimensie is goed te interpreteren in termen van economisch kapitaal.

Cultureel kapitaal

In het cultureel kapitaal onderscheiden we drie subdimensies.

1. taal en communicatie
- a. beheersing van de Engelse taal: “Beheerst u de Engelse taal”?
 - i. spreekt geen Engels (nee);
 - ii. beheerst het Engels een beetje (ja, een paar woorden (bijv. iets bestellen in een café met behulp van een reisgids); ja, genoeg om te praten over simpele en alledaagse zaken (bijv. de weg vragen);
 - iii. beheerst het Engels redelijk (ja, genoeg om zonder voorbereiding een gesprek te voeren over dagelijkse onderwerpen (bijv. over familie, hobby’s); ja, genoeg om de kern van een ingewikkelde tekst te begrijpen, en een spontaan gesprek te voeren met iemand die Engels als moedertaal heeft;
 - iv. beheerst het Engels goed (ja, genoeg om ingewikkelde en lange teksten helemaal te begrijpen, en mijzelf vloeiend uit te drukken in een gesprek met iemand die Engels als moedertaal heeft; ja, genoeg om zonder voorbereiding aan elk gesprek of discussie deel te nemen en een ingewikkeld betoog te houden);
 - v. Engels is mijn moedertaal.
 - b. ICT-vaardigheden
 Dan volgen nu enkele vragen over uw computervaardigheden. Het gaat er alleen om of u dit zou KUNNEN doen en niet of u het daadwerkelijk doet. **Kunt u:**
 - i. werken met een tekstverwerkingsprogramma (bv. Word)
 - ii. een programma installeren op een computer
 - iii. de beveiliging op een computer regelen (met bv. een virusscanner of een firewall).
 Op basis van deze drie vragen is samengestelde indicator voor basale ICT-vaardigheden gemaakt, door de antwoorden op te tellen (minimale waarde van 0 – iemand beheerst geen van de vaardigheden – tot 3 – iemand beheerst alle vaardigheden).
2. smaken, voorkeuren en culturele kennis
- a. leefstijl
 - i. buitenlandse vakantie: “Naar welk land ging de verste vakantiereis die u in 2013 heeft gemaakt? *Een vakantie is een verblijf buiten uw eigen woning voor tenminste*

drie nachten achtereen. (ik ben in 2013 niet op vakantie geweest; Nederland; buitenland, namelijk...)

- ii. duur uit eten: "Bent u in 2013 uit eten geweest in een restaurant waar u voor meer dan 100 euro per persoon heeft gegeten (dus exclusief drank)?" (nee; ja, 1 keer; ja 2-3 keer; ja, 3-4 keer; ja, 5-10 keer; ja, meer dan 10 keer)
- iii. bezoek aan 'hogere' cultuur: "Hoe vaak bent u in de afgelopen 12 maanden naar klassieke concerten, toneel of (kunst)musea geweest?" (1 keer per week of vaker; 1 keer per twee weken; 1 keer per maand; paar keer per jaar; zelden of nooit).

Vervolgens is voor leefstijl een samengestelde indicator gemaakt, met behulp van homogeniteitsanalyse. De eigenwaarde is 0,47 en de discriminatiemaat is voor buitenlandse vakantie 0,50; voor duur uit eten 0,36; en voor bezoek aan cultuur 0,54 (de discriminatiemaat is te vergelijken met factorladingen).

- 3. symbolische aspecten, zoals reputatie, titels of eretekens
 - a. hiervoor hebben we **geen meting** beschikbaar.

De index voor cultureel kapitaal bestaat dus uit ICT-vaardigheden, de beheersing van de Engelse taal en de leefstijlindicatoren. Ten behoeve van de index gebruiken we niet de samengestelde indicatoren, maar de oorspronkelijke, onderliggende indicatoren om zo optimaal mogelijk gebruik te maken van de beschikbare informatie. We maken weer gebruik van Overals om de index voor cultureel kapitaal te berekenen; de canonische correlatiecoëfficiënt bedraagt nu 0,40. Ook zijn de componentladingen groter dan 0,30 (met uitzondering van duur uit eten, waarvan de component lading 0,26 is). De eerste dimensie is goed te interpreteren in termen van meer en minder cultureel kapitaal en de categorieën van de vragen lopen allemaal in de 'juiste' richting.

Sociaal kapitaal

Bij sociaal kapitaal onderscheiden we twee subdimensies:

- 1. sociale steun
 - a. kwantiteit van de sociale steun: "Hoe vaak heeft u contact (d.w.z. ontmoetingen, telefonische en schriftelijke contacten, e-mail etc.) met familieleden (die niet bij u in huis wonen); vrienden, vriendinnen of echt goede kennissen; burens en buurtbewoners" (6=1 keer per week of vaker; 5=1 keer per 2 weken; 4=1 keer per maand; 3=minder dan 1 keer per maand; 2=zelden of nooit; 1=heb ik niet). Op basis van deze vragen is een samengestelde indicator gemaakt, waarbij de antwoorden zijn opgeteld en vervolgens in 5 groepen verdeeld: zeer weinig contact (score van maximaal 9); weinig contact (score 10-12); geregeld contact (score 13-15); veel contact (score 16-17); zeer veel contact (score 18).
 - b. kwaliteit van de sociale steun: "Met hoeveel mensen (die niet bij u in huis wonen) besprak u in de afgelopen zes maanden belangrijke persoonlijke zaken? *Het gaat hier niet om mensen die beroepsmatig hulp aan u verlenen, bijv. een huisarts*" (met niemand, met 1 persoon, met 2 of 3 personen; met 4 of 5 personen; met meer dan 5 personen).
- 2. instrumentele steun
 - a. de mate waarin iemand kapitaalkrachtige of invloedrijke mensen kent: "Heeft u momenteel vrienden, kennissen of familieleden met één van de volgende beroepen? *Het gaat erom dat u ze persoonlijk kent, buiten hun werk om*". (een burgemeester of lid van de Tweede Kamer; een arts of advocaat; een directeur van een commercieel bedrijf met meer dan tien mensen in dienst; een hoge ambtenaar, bv een gemeentesecretaris of directeur op een ministerie; een professioneel musicus, artiest of schrijver) (ja, nee). Op basis hiervan is een samengestelde indicator gemaakt door het aantal keer dat iemand 'ja' zegt op te tellen.

Ook de indicatoren voor sociaal kapitaal zijn samengevoegd tot één index. Ook nu gebruiken we een Overals analyse en onderscheiden drie sets: de instrumentele steun en de twee subdimensies van sociale steun.

De eerste dimensie van deze analyse is goed te interpreteren in termen van sociaal kapitaal en de canonische correlatiecoëfficiënt is nu 0,25. Alle indicatoren hebben een componentlading van groter dan 0,30, met uitzondering van het kennen van een burgemeester of lid van de Tweede Kamer (waarvan de component lading 0,23 is) en de categorieën lopen allemaal in de verwachte richting.

Totaal kapitaal

In het theoretisch hoofdstuk wordt gesteld dat de kern van de segmentatie bestaat uit geaggregeerde verschillen in kapitaal: de optelsom van het persoons-, economisch, cultureel en sociaal kapitaal in

uiteenlopende bevolkingsgroepen (zie hoofdstuk 2 van *Vershil in Nederland*). Het totaal kapitaal waarover mensen beschikken bestaat dus uit de cumulatie van de vier kapitaalvormen. Het totaal kapitaal kunnen we berekenen door de hiervoor besproken indicatoren op te nemen in een OVERALS analyse, waarbij we vier sets onderscheiden: voor elke kapitaalvorm één. De uitkomst van deze analyse is op zich te interpreteren in termen van totaal kapitaal, maar voldoet toch niet. Voor een aantal indicatoren zijn de componentladingen lager dan 0,30 en met name voor het esthetisch kapitaal is het resultaat niet te interpreteren (een laag esthetisch kapitaal zou een positieve bijdrage leveren aan het totaal kapitaal). De oorzaak hiervoor kan liggen in de wijze waarop OVERALS omgaat met de samenhang tussen alle opgenomen indicatoren: ‘mooiheid’ is uiteraard niet beperkt tot hoog opgeleiden, werkenden of mensen met veel geld. OVERALS is daardoor niet de geschikte techniek om de kapitalen samen te voegen.

Om die reden kijken we naar de kapitaalcumulatie door de afzonderlijke kapitaalvormen bij elkaar op te tellen. Dat wil zeggen: de afzonderlijke kapitaalvormen die we berekenden zoals hiervoor is beschreven.

Referenties

Berg, G.M. van den (1987). *HOMALS voor beginners*. Leiden: Rijksuniversiteit Leiden.

Boelhouwer, J. (2010). *Wellbeing in the Netherlands*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

SPSS (1994). *SPSS Categories 6.1*. Chicago: SPSS Inc.

SPSS (1999). *SPSS Categories 10.1*. Chicago: SPSS Inc.

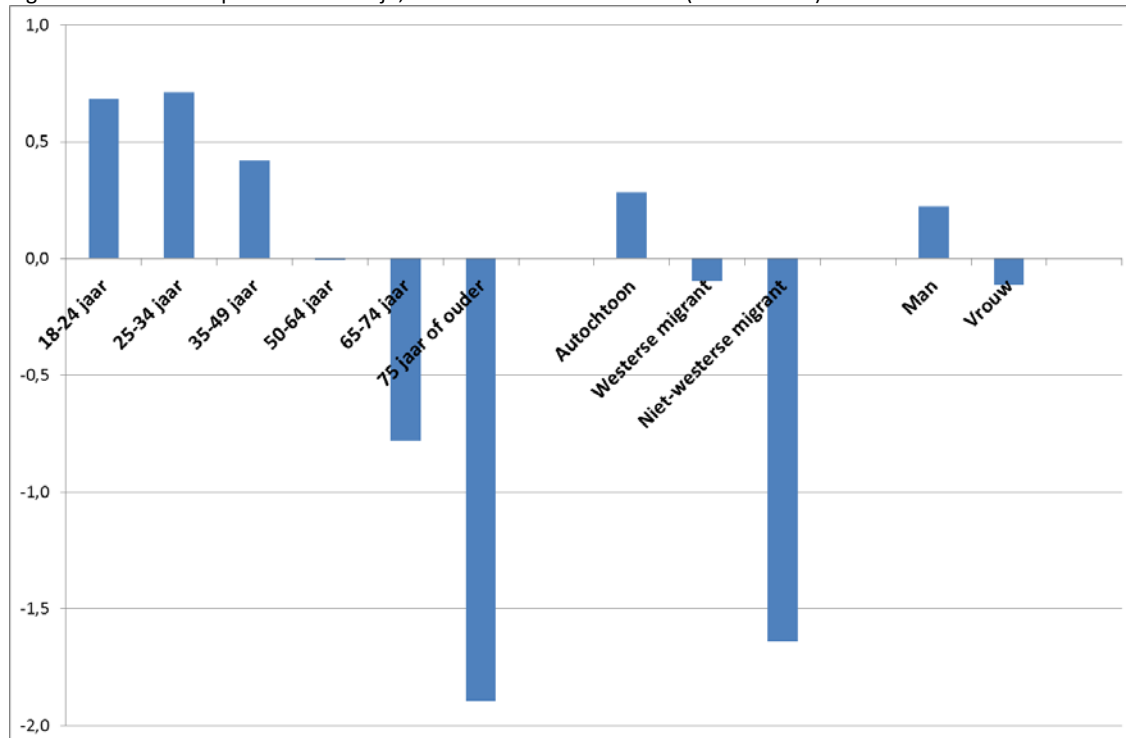
SPSS (2001a). *Book on algorithms for the overals procedure*. Geraadpleegd november 2014 via

<ftp://ftp.software.ibm.com/software/analytics/spss/support/Stats/Docs/Statistics/Algorithms/14.0/overals.pdf>

B10.3 Verdeling van kapitaalvormen over de bevolking

Hoe is het totale kapitaal verdeeld over de bevolking? We kijken naar drie achtergrondkenmerken: sekse, leeftijd en etniciteit. Mannen blijken iets meer kapitaal te hebben dan vrouwen, maar de verschillen zijn niet erg groot (zie figuur B10.1.1). Verder bezitten ouderen het minste kapitaal, maar jongeren niet het meest - dat zijn de jongvolwassenen van 25-34 jaar. Ook niet-westerse migranten hebben verhoudingsgewijs weinig kapitaal tot hun beschikking, het verschil tussen autochtonen en westerse migranten is daarentegen gering.

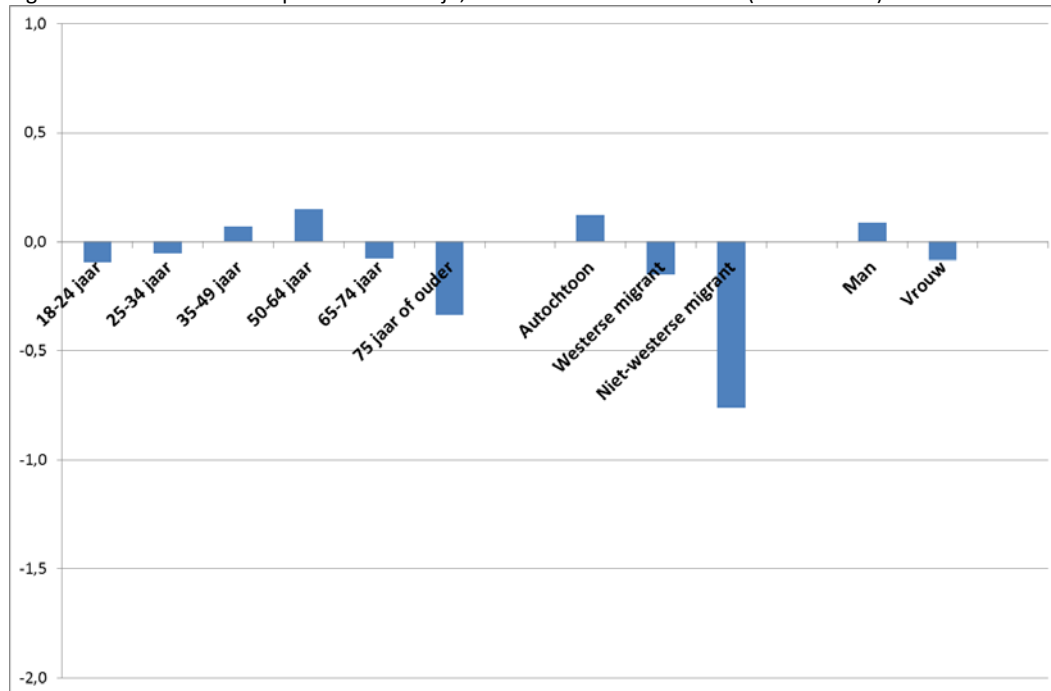
Figuur B10.2 Totaalkapitaal naar leeftijd, sekse en etnische herkomst (index-scores)

Bron: SCP (ViN'14)

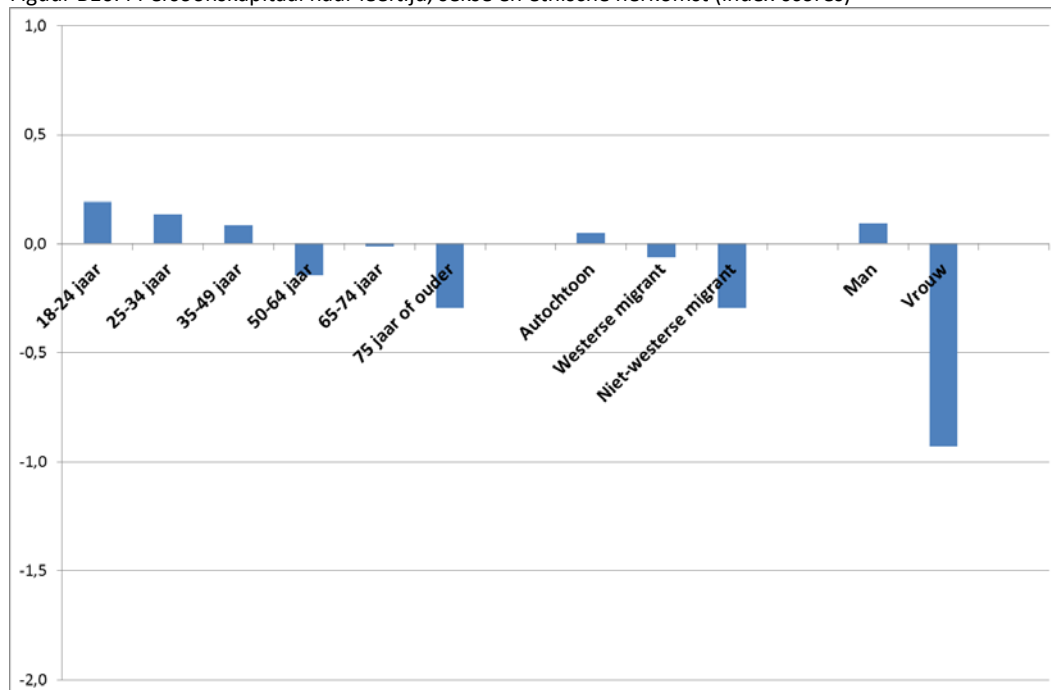
Zijn er groepen die over de hele linie over veel of weinig kapitaal beschikken? Hebben 65-plussers bijvoorbeeld het minste kapitaal? Zijn mannen altijd beter af dan vrouwen? Als we de vier afzonderlijke kapitaalvormen uitsplitsen naar leeftijd, sekse en etniciteit, blijkt dat autochtonen telkens meer kapitaal hebben dan niet-westerse migranten. Het verschil met westerse migranten is kleiner (zie figuren B10.3.2 t/m B10.3.5). Maar bij sekse ligt dat anders. Vrouwen hebben meer sociaal kapitaal, maar mannen hebben meer economisch, cultureel en persoonskapitaal. En ook bij leeftijd zijn de posities niet steeds gelijk. Jongeren scoren weliswaar goed op het totaal-kapitaal, maar op economisch kapitaal relatief minder.

Figuur B10.3 Economisch kapitaal naar leeftijd, sekse en etnische herkomst (index-scores)

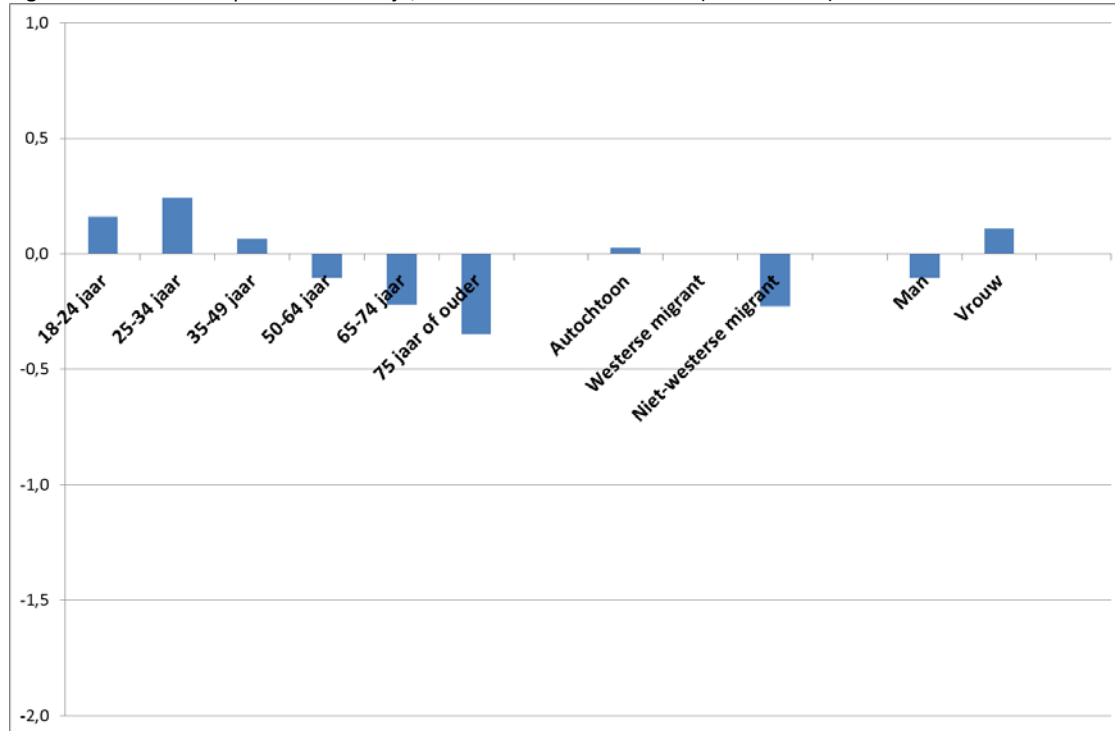
Bron: SCP (ViN'14)

Figuur B10.4 Persoonskapitaal naar leeftijd, sekse en etnische herkomst (index-scores)

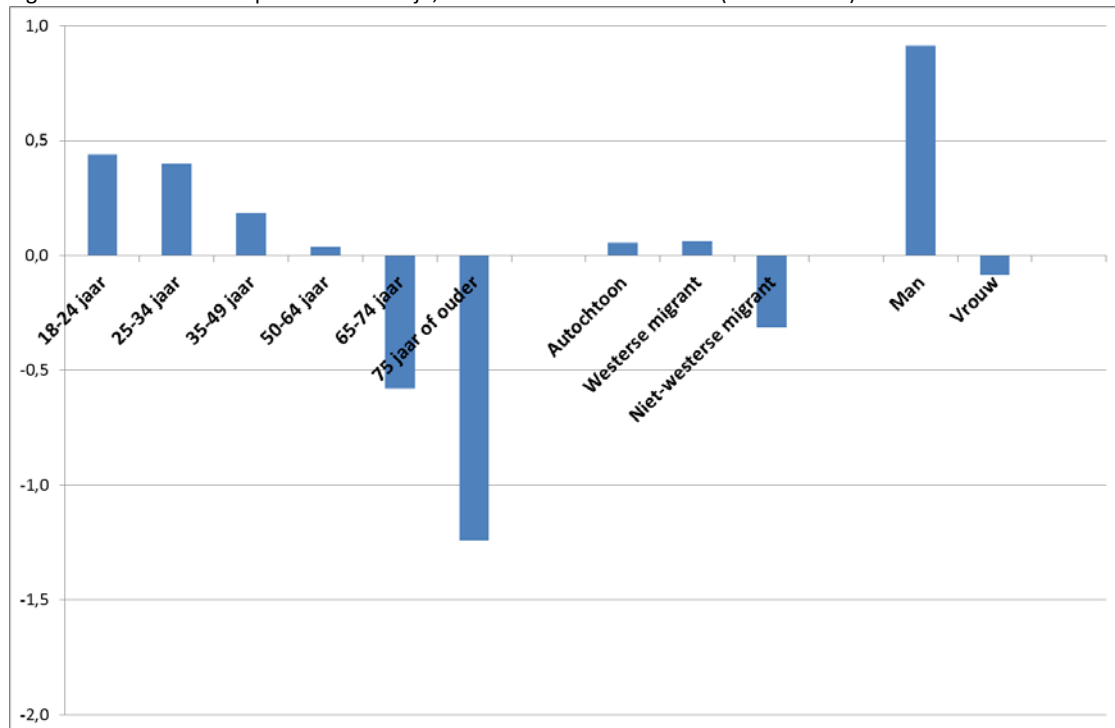
Bron: SCP (ViN'14)

Figuur B10.5 Sociaal kapitaal naar leeftijd, sekse en etnische herkomst (index-scores)

Bron: SCP (ViN'14)

Figuur B10.6 Cultureel kapitaal naar leeftijd, sekse en etnische herkomst (index-scores)

Bron: SCP (ViN'14)

B10.4 De uitgevoerde Latente Klassen Analyse

Om de segmentatie van de Nederlandse bevolking vast te stellen is gebruik gemaakt van Latente Klasse Analyse (*latent class analysis* –LCA). LCA is een systematische manier om mensen of andere objecten van onderzoek in te delen in homogene groepen (Vermunt 2004). LCA verklaart de relaties tussen de geobserveerde, afhankelijke variabelen op vergelijkbare wijze als factoranalyse – het belangrijkste verschil is dat LCA de individuen classificeert (Muthén en Muthén 1998-2010). De latente klasse analyse is uitgevoerd met Mplus (Muthén en Muthén 1998-2010; Hagenaars en McCutcheon 2002). De groepen of latente klassen staan niet vast maar worden afgeleid uit de data. De werkwijze met LCA is dat begonnen wordt met een oplossing met twee latente klassen en dat vervolgens bekeken wordt of het onderscheiden van een extra klasse beter bij de data past. Dit proces wordt herhaald totdat een model met meer latente klassen niet meer beter past. Hierbij keken we naar het Bayesian Information Criterion (BIC). Bij de zesklassenoplossing is de BIC het laagst, hetgeen inhoudt dat dit de optimale indeling is (zie ook Savage et al. 2013). Daarnaast is het gebruikelijk naar de entropie te kijken. Entropie geeft aan hoe duidelijk de latente klassen van elkaar kunnen worden onderscheiden op basis van de voorspelde klassenkansen van de respondenten. De entropie van het uiteindelijke model is 0.76.²

Uit de enquête *Vershil in Nederland* zijn 15 kenmerken ('latente klasse indicatoren') geselecteerd die op basis van het theoretisch model indicatoren zijn van de (subdimensies van de) vier kapitaalvormen (zie bijlage B10.2 en verder hoofdstuk 10). De zes groepen die uit deze analyse naar voren komen staan vermeld in tabel B10.1. Elke respondent is op basis van de LCA ingedeeld in een bepaald segment. Het is daarbij goed om te bedenken dat het hier eigenlijk gaat om de kans dat iemand in een bepaalde klasse terecht komt. Die kans is voor elke klasse vrij groot, varieert tussen de 80% en 90%, zie de diagonalen in tabel B10.1.

Tabel B10.1 Gemiddelde kansen om in de latente klassen terecht te komen (rijgewijs) voor het meest waarschijnlijke latent klasse lidmaatschap (kolommen) (in procenten)

	1. gevestigde bovenlaag	2. jongere kansrijken	3. werkende middengroep	4. comfortabel gepensioneerden	5. onzekere werkenden	6. precariaat
1 ^a	0,86	0,04	0,08	0,02	0	0
2 ^a	0,06	0,80	0,09	0	0,05	0
3 ^a	0,05	0,05	0,81	0,03	0,05	0
4 ^a	0,03	0	0,05	0,84	0,03	0,06
5 ^a	0	0,04	0,08	0,03	0,81	0,03
6 ^a	0	0	0	0,07	0,03	0,90

a De cijfers geven de bijbehorende klasse aan zoals vermeld in de eerste rij van de tabel.

Leesvoorbeeld: er is een kans van 86% is dat een persoon voor wie de gevestigde bovenlaag de meest waarschijnlijke klasse is, daar ook daadwerkelijk in terecht komt. Er is een kans van 6% dat een persoon voor wie de gevestigde bovenlaag de meest waarschijnlijke klasse is, terecht komt bij de jongere kansrijken.

Bron: SCP (ViN'14)

Referenties

Hagenaars, J.A. en A.L. McCutcheon (red.) (2002). *Applied latent class analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Muthén, L.K. en Muthén, B.O. (1998-2010). *Mplus User's Guide. Sixth Edition*. Los Angeles, ca: Muthén & Muthén

Savage, M., F. Devine, N. Cunningham, M. Taylor, Y. Li, J. Hjellbrekke, B. Le Roux, S. Friedman en A. Miles (2013). A new model of social class? Findings from the BBC's great British class survey experiment. In: *Sociology*, jg. 47, nr. 2, p. 219-250.

Vermunt, J.K. (2004). Toepassing van latente klasse analyse in sociaal wetenschappelijk onderzoek. In: *Sociale Wetenschappen*, jg. 47, nr. 1, p. 2-14.

B10.5 Opleiding en beroep van de partner

In hoofdstuk 10 is beschreven dat er een relatie is tussen de empirisch gevonden zes groepen en het opleidingsniveau van de partner van de respondent: mensen uit de gevestigde bovenlaag of de jongere kansrijken hebben vaker een partner met hbo of wo en mensen uit het precariaat vaker een partner met maximaal basisschool. Tabel B10.2 toont dat eenzelfde verband gevonden wordt voor de relatie tussen de zes groepen en het beroep van de partner: mensen uit de hogere segmenten hebben vaker een partner met een

hoger of middelbaar beroep dan mensen uit de andere segmenten en mensen uit het precariaat hebben vaker een partner die nooit gewerkt heeft of ongeschoold werk doet. Bij de andere segmenten, met name bij de comfortabel gepensioneerden, is de spreiding groter.

Tabel B10.2 De zes groepen, naar beroep partner (in procenten)

	hoger intellectueel, vrij, hoger leidinggevend	middelbaar intellectueel, vrij, leidinggevend	overig hoofdarbeid, geschoolede leidinggevende, geschoolede handarbeid	semi-geschoolede handarbeid	ongeschoolde en geofeende handarbeid of agrarisch	partner heeft nooit betaald werk gehad
gevestigde bovenlaag	46	33	15	1	2	3
jongere kansrijken	32	38	15	6	6	4
werkende middengroep	21	35	28	7	6	2
comfortabel gepensioneerden	16	28	27	11	8	11
onzekere werkenden	14	23	31	16	12	4
precariaat	7	18	17	20	22	17

In de vraagstelling is opgenomen dat als de partner momenteel geen betaald werk heeft, uitgegaan moet worden van het laatste beroep.

Bron: SCP (ViN'14)

Tabel B10.3 laat zien dat er niet alleen een relatie is tussen de zes groepen en het opleidingsniveau van de partner, maar dat er binnen de zes groepen een nog sterkere relatie is tussen het eigen opleidingsniveau van de respondent en dat van de partner. Van de mensen uit de gevestigde bovenlaag met hbo of wo heeft 72% een partner met dezelfde opleiding. En van de mensen uit het precariaat met maximaal basisonderwijs heeft 52% een partner met hetzelfde onderwijsniveau.

Tabel B10.3 De zes groepen, eigen opleidingsniveau (2e kolom) en opleidingsniveau partner (3e t/m 6e kolom) (in procenten)

	1. maximaal basisschool	2. lbo, mavo, vmbo, t/m mbo niveau 1 (duur < 2 jaar)	3. havo, vwo, mbo inclusief mbo-plus voor havisten	4. hbo, wo
gevestigde bovenlaag	1*	-	-	-
	2	-	42	32
	3	-	10	55
	4	0	9	19
jongere kansrijken	1	-	-	-
	2	-	20	20
	3	2	23	26
	4	1	6	30
werkende middengroep	1	-	100	-
	2	2	53	22
	3	0	19	55
	4	1	12	32
comfortabel gepensioneerden	1	29	57	7
	2	5	63	18
	3	2	43	35
	4	2	41	12
onzekere werkenden	1	0	50	50
	2	6	55	28
	3	5	34	48
	4	-	12	29
precariaat	1	52	35	9
	2	13	70	11
	3	8	58	33
	4	-	100	-

a De cijfers geven de bijbehorende klasse aan zoals vermeld in de eerste rij van de tabel.

Leesvoorbeeld: van de gevestigde bovenlaag heeft niemand maximaal basisschool als hoogst genoten opleiding. Van de mensen uit de gevestigde bovenlaag die maximaal MBO niveau 1 hebben (categorie 2) heeft 42% een partner met eenzelfde opleidingsniveau, 32% heeft een partner met een iets hoger opleidingsniveau en 26% heeft een partner met HBO of WO.

Bron: SCP (ViN'14)

B10.6 Geografische spreiding, de zes groepen naar stedelijkheid

Tabel B10.4 De zes groepen, naar geografische spreiding (in percentages – tussen haakjes het gemiddelde Nederland)

	gevestigde bovenlaag	jongere kansrijken	werkende middengroep	comfortabel gepensioneerden	onzekere werkenden	precariaat
sterk stedelijke gemeente (21%)	20	35	16	14	22	28
sterk stedelijk (27%)	29	30	25	28	28	25
matig stedelijk (20%)	22	16	21	24	18	19
weinig stedelijk (21%)	20	12	24	24	25	21
niet stedelijke gemeente (10%)	10	7	14	10	7	8
woont in G4 (13%)	14	21	7	6	15	18
woont in top10 rijkste gemeenten (1%) ^a	2	1	2	1	1	0

a De top 10 rijkste gemeenten zijn: Abcoude (De ronde Venen), Wassenaar, Bloemendaal, Blaricum, Rozendaal, Naarden, Laren (NH), Heemstede, Oegstgeest en Muiden (rijkste gemeenten naar besteedbaar inkomen, 2011, CBS StatLine)

Bron: SCP (ViN'14)

Noten

¹ In de index die we specifiek voor het economisch kapitaal ontwikkelden hebben we ook beroepsniveau meegenomen (de open vraag in de enquête naar beroep en werkzaamheden is omgezet in een score op basis van de International Standard Classification of Occupations (ISCO, 2008 versie). Deze scores zijn vervolgens omgezet in de Standard International Occupational Prestige Score. Die is daarna in kwintielen verdeeld en aangevuld met een categorie 'niet-werkenden', zodat 6 groepen ontstaan). Deze indicator hebben we niet mee kunnen nemen in de Latente Klassen Analyse (zie hoofdstuk 10).

² Hoe dichter de entropie de waarde 1 nadert, hoe beter de classificatie. Als vuistregel wordt wel de waarde 0,8 aangehouden. De door ons gevonden waarde wijkt daar dus nauwelijks van af (vergelijk ook de waarden van de kansen in tabel B10.1 die groter dan 0.8 zijn).